

השיחה השבועית
הרב ירון ראובן שליט"א

פרשת
שמות

הרב ירון ראובן שליט"א
Yaron@BeEzratHaShem.org

פְּרֻשֵׁת שְׁמוֹת

פְּרֻשֵׁת שְׁמוֹת

שְׁעֵבוּד מִצְרַיִם

הַפְּרֻשָּׁה שְׁלָנוּ מִתְחִילָה בְּסִפּוּר שֶׁל שְׁעֵבוּד עִם יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, "וַיִּקָּם מֶלֶךְ חֹדֶשׁ עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף" (שְׁמוֹת א, ח) בְּגִמְרָא (סוּטָה דף יא עמוד א) נִחְלָקוּ אִם זֶה מֶלֶךְ חֹדֶשׁ מִמֶּשׁ אוֹ רַק שֶׁהִתְחַדְּשׁוּ גְזֵרוֹתָיו. אֲבָל גַּם אִם זֶה הָיָה מֶלֶךְ חֹדֶשׁ, הוּא בְּטוּחַ שְׁמַע עַל יוֹסֵף שֶׁהָקִים אֶת כָּל הָאוּמָה הַמִּצְרִית וְעָשָׂה אוֹתָהּ לְמַעֲצָמָה. אֲבָל הוּא וּשְׂאֵר הַמִּצְרַיִם הִחְלִיטוּ לְכַפֵּר בְּטוּבָה הַגְּדוּלָה הַזֹּה, וְזֶה מָה שֶׁהֵבִיא אוֹתָם אַחֵר כֶּךָ לְכַפֵּר בְּטוּבָתוֹ שֶׁל מְקוּם (מִדְרַשׁ תַּנְחוּמָא פְּרֻשֵׁת שְׁמוֹת פְּרֻשָּׁה ה) וְכִמוֹ שְׂאֵמֵר פְּרֻעָה "מִי ה' אֲשֶׁר אֲשַׁמַּע בְּקִלּוֹ" (שְׁמוֹת ה, ב).

שׂוֹרֵשׁ הַקְּלָקוּל

לְצַעֲרָנוּ לְפַעֲמִים רוֹאִים אָדָם שֶׁהָיָה נִרְאָה כְּשׁוֹמֵר תּוֹרָה וּמִצְוֹת שְׁמַחֲלִיט לְעֹזֵב אֶת דֶּרֶךְ הַשֵּׁם וְלִלְכֵת לְחֻצַּב בּוֹרוֹת נִשְׁבָּרִים אֲשֶׁר לֹא יָכְלוּ הַמַּיִם (עַיֵן יִרְמְיָה ב, יג), הוּא נִהְפֵּךְ לְהִיּוֹת מְחַלֵּל שֶׁבֶת וְכוּפֵר. וְאִנְשֵׁים מִתְּפִלְאִים אֵיךְ זֶה יָכוֹל לְהִיּוֹת?

וְהַתְּשׁוּבָה הַזֹּה כְּתוּבָה כְּאֵן בַּפְּרֻשָּׁה שְׁלָנוּ, הוּא הָיָה כְּפוּי טוּבָה לְחֻבְרָיו, הוּא לֹא הֶעֱרִיךְ אֶת כָּל מָה שֶׁעָשׂוּ בְּשִׁבְלֵוֹ הַהוֹרִים, הַמְשַׁפְּחָה וְהַחֻבְרִים, וְזֶה גָרַם לוֹ לְכַפֵּר גַּם בְּטוּבָתוֹ שֶׁל מְקוּם. אֵלּוֹ דְבָרֵי אֱלָקִים חַיִּים שֶׁחַז"ל הִקְדוּשִׁים מְלַמְּדִים אוֹתָנוּ.

פְּרֻשַׁת שְׁמוֹת

הָאֲנֹטִישִׁמִּיּוֹת הָעֵתִיקָה

דְּבַר נֹסֵף צָרִיךְ לְדַעַת, שְׁאֲדָם שְׁלֵא הִתְרַגַּל לַחֲנֹךְ אֶת הַמְדוּת שְׁלוֹ כְּשִׁיחָהּ לֹ שְׁפַע גְּשָׁמִי הוּא יִהְיֶה לְהִיּוֹת רְשָׁע, "וַיִּשְׁמַן יִשְׂרָאֵל וַיִּבְעֹט" (דְּבָרִים לֵב, טו), זֶה מֵה שֶׁהָיָה עִם הַמְצָרִים שֶׁ"שָׁכְחוּ" אֶת הַמִּיטִיב הַכִּי גָדוֹל שֶׁלָּהֶם, מִחֲמַת רַבּוּי הַשְּׁפַע הַגְּשָׁמִי הָאֲדִיר שֶׁהֵבִיא לָהֶם יוֹסֵף, הֵם נִהְפְּכוּ לְרָעִים וְחֻטָּאִים יוֹתֵר מִמֵּה שֶׁהֵם הָיוּ. וְהֵם אָמְרוּ "הִבָּה נִתְחַכְמָה לֹ פֶן יִרְבֶּה וְהָיָה כִּי תִקְרָאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסֵף גַּם הוּא עַל שְׁנֵאֵינוּ" (שְׁמוֹת א, י). הֵם רָאוּ שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל הוּא מְצַלַח, הֵם פָּחְדוּ שֶׁיִּשְׁתַּלְטוּ עַל מְצָרִים וּמִשָּׁם עַל כָּל הָעוֹלָם, מִמֶּשׁ כְּמוֹ דְּבָרָיו הָאֲנֹטִישִׁמִּיִּים שֶׁל הַיִּטְלָר שֶׁכָּתַב בְּסִפְרוֹ 'מִיִּין קְאֻמְפֶּף' שֶׁזֶּה הִתְכַנֵּית שֶׁל הַיְהוּדִים לְהִשְׁתַּלֵּט עַל הָעוֹלָם. וְכִשְׁשׁוֹנָאֵי יִשְׂרָאֵל חוֹשְׁשִׁים מ'הִשְׁתַּלְטוֹת יְהוּדִית' הֵם מוֹצְאִים פְּתוּרֹנוֹת מִהִירִים, מִחֲנוֹת עֲבוּדָה, עֲנוּיִים וְהֶרֶג - וְזֶה מֵה שֶׁהָיָה בְּמְצָרִים.

"הִבָּה נִתְחַכְמָה לֹ"

פְּרַעָה יוֹדַע שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל לֹא יִכְנַס מְרֻצוֹנוֹ לְמַלְכֻת, וְשֶׁהֵם חֲכָמִים מְכַדִּי לְהִפְךָ לְעַבְדִּים, וְלָכֵן הֵם חוֹקְרִים וּבוֹדְקִים בְּצוּרָה חֲכָמָה - "הִבָּה נִתְחַכְמָה לֹ", כְּדִי לְהֵבִיא אֶת עַם יִשְׂרָאֵל לְמַצֵּב שֶׁל שְׁעֵבוֹד תַּחְתָּם.

הֵם רָאוּ שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל מְנַסֶּה לְהִתְאַזְרַח, וְלִהְיוֹת פְּטְרִיוֹטִי, וְשֶׁהֵם הוֹלְכִים וְגֹדְלִים וּבוֹנִים בְּנִינִים, וְהֵם נִדְבְּקוּ בַּחֲדֵיק הַחֲמֻרִיּוֹת שֶׁל מְצָרִים (עֵין בְּשִׁיחָה הַשְּׁבוּעִית לְפָרֻשַׁת וַיִּגֶשׁ מֵה שֶׁהֶאֱרַכְנוּ בְּזֶה), וְהֵם חֲחִלְטוּ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשִׁנֵּי הָעֲנִינִים הָאֵלוּ, וְכִכָּה מְבֹאֵר בְּמִדְרָשׁ (שְׁמוֹת רַבָּה פְּרֻשַׁת שְׁמוֹת פְּרָשָׁה א סִימָן י), שֶׁפְּרַעָה עֲצָמוּ יֵצֵא לְעַבֵּד אֶתְּם בְּיַחַד כְּדִי לְהִרְאוֹת אֶת הַמְּסִירוֹת שֶׁלֹּ לְאַרְץ מְצָרִים וּמִמֶּנּוּ לְמַדּוּ כָּלָם. וּבְמִיחָד שֶׁהָיָה תְּשׁוּלֹם מְכַבֵּד עַל כָּל אֶבֶן וְאֶבֶן שֶׁהֵם בָּנוּ (עֵין רִש"י בְּפִסְחִים דָּף לט עֲמוּד א דְּבוּר הַמִּתְחִיל תַּחֲלָה רַכָּה). וְהַכֵּל הָיָה נִרְשָׁם כְּמֵה מִתְכַנֵּת הַלְּבָנִים כָּל אֶחָד עֹשֶׂה, לְאֵט לְאֵט הוֹרִידוּ

פְּרֻשַׁת שְׁמוֹת

את המשכרת עבור העבודה, עד שהפסיקו לשלם להם והכריחו אותם לעבד כִּרְגִיל וְלַעֲמֹד בְּאוֹתָהּ מִתְּכַנֵּת הַלְּבָנִים הַקּוֹדֶמֶת שֶׁעָשׂוּ.

הַיְחִידִים שֶׁנִּצְלָו מִשְׁעֲבוּד מִצְרַיִם הָיוּ שֶׁבֶט לְוִי (שְׁמוֹת רַבָּה פְּרֻשַׁת שְׁמוֹת פְּרָשָׁה ה' סִימּוֹן טז), הֵם לֹא חָפְשׂוּ לְהִיּוֹת פְּטְרִיוּטִים, אוֹ לְמַצֵּא חֵן בְּעֵינֵי אֲמוֹת הָעוֹלָם. הֵם גַּם לֹא חָפְשׂוּ כֶּסֶף, הֵם נִשְׁאָרוּ בְּבֵית הַמְּדַרְשׁ לְלַמֵּד תּוֹרָה, וְעַל יְדֵי זֶה הֵם נִצְלָו.

וְלִצְעָרְנוּ בְּאוֹתָן הַטְּקֻטִּיקוֹת גַּם הַיּוֹם יֵצֵר הָרַע מִשְׁכַּנֵּעַ אֶת הָאָדָם, עַד שֶׁמִּפִּיל אוֹתוֹ לְשִׁעְבוּד נוֹרָא אַחֲרֵי הַחֹמֶר, שֶׁבְּקִשְׁי אֶפְשָׁר לְצִאת מִמֶּנּוּ. וְגַם הַיּוֹם, שֶׁבֶט לְוִי שֶׁבְּכָל דּוֹר וְדוֹר שֶׁהֵם לּוֹמְדֵי הַתּוֹרָה (רַמְבַּ"ם הַלְּכוֹת שְׁמֻטָּה יוֹבֵל פָּרָק יג הַלָּכָה ג), הֵם נִצְלָיִם מִהַשְׁעֲבוּד הַנוֹרָא הַזֶּה.

יְמֵי הַשׁוֹבְבִים

הַפְּרָשָׁה הַזֹּאת הִיא הַתְּחִלָּה שֶׁל שְׁבוּעוֹת שְׁנֵי עָרָאִים יְמֵי הַשׁוֹבְבִים, שֶׁהֵם רְאֵשֵׁי תְבוֹת שֶׁל פְּרֻשִׁיּוֹת שְׁמוֹת וְ'אַרְא ב'א ב'שֶׁלַח י'תָרוּ מ'שֶׁפְּטִים, שֶׁהֵם יְמֵים שֶׁמְסַגְּלִים לְתַקּוֹן בְּעוֹן פְּגַם הַבְּרִית (עֵין בְּרַכִּי יוֹסֵף אֲרַח חַיִּים סִימּוֹן תְּרַפָּה אוֹת א).

מָה הַמִּיחָד בְּיָמֵים הָאֵלֶּה? הַבְּאוּר בְּזֶה שֶׁעֲכָשׂוּ עִם יִשְׂרָאֵל הַתְּחִיל אֶת הַשְׁעֲבוּד הַנוֹרָא בְּמִצְרַיִם, וְלִמְרוֹת כָּל טְמֵאת מִצְרַיִם הֵם שִׁמְרוּ שֵׁם עַל הַבְּרִית (בְּגֵדֵי הַשָּׂרָד לְרַבִּי יַעֲקֹב אַבּוּחֲצִירָא זְצ"ל פְּרוּשׁ עַל הַהֲגָדָה דָּף ל עַמּוּד א), שֶׁבִטִּי יֵה עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל, הֵם לֹא נֶאֱפוּ, וְרַק בְּזִכּוֹת הַצְּדָקָנוֹת שֶׁל הַנְּשִׁים הַצְּדִיקוֹת שֶׁשִּׁמְרוּ אֶת עֲצֻמָּן וְאֶת בְּעֵלֵיהֶן נִגְאַלְנוּ מִמִּצְרַיִם (יְלֻקוֹט שְׁמַעוֹנֵי תְהִלִּים רַמֵּז תִּשְׁעָה). וְהַדְּבָר הַזֶּה צָרִיךְ לְלַמֵּד אוֹתָנוּ שֶׁלְפָעֲמִים אָדָם גַּר בְּסִבִּיבָה כְּמוֹ מִצְרַיִם שֶׁהִיא "עֲרוֹת הָאָרֶץ" (עֵין בְּרַאשִׁית מַב, ט, וּבְסִפְרֵי בְּנֵי יִשְׂשַׁכָּר מֵאֲמָרֵי חֵדֶשׁ כֶּסֶלוֹ - טַבַּת מֵאֲמָר ד'), הוּא חַיֵּב לְשַׁמֵּר אֶת עֲצֻמוֹ מֵאֵד

פְּרִשְׁת שְׁמוֹת

בְּעֵינַי הַבְּרִית כִּי זֶה קֶשֶׁר הַבְּרִית שֵׁישׁ לוֹ עִם הַקַּב"ה, וּמִי שֶׁשׁוֹמֵר אֶת הַבְּרִית הַקַּב"ה יִצִּיל אוֹתוֹ מִכָּל הַצָּרוֹת וְהַבְּעִיּוֹת שֵׁישׁ לוֹ (עֵין בְּסֵפֶר טְהוֹרַת הַקֹּדֶשׁ חֶלֶק א מֵאֵמֶר מַעְלוֹת נוֹטְרִי הִיסוּד מַעְלָה נח).

כֶּכָּה נְהַפְכִים לְרוֹצְחִים

הַרְבֵּה אֲנָשִׁים לֹא מְבִינִים אֶת עֵמֶק הַפְּגָם שֶׁאָדָם פּוֹגֵם בַּבְּרִית, וְלֹא רַק בְּעוֹלָמוֹת הָעֵלְיוֹנִים אֲלָא גַם בְּעוֹלָם הַזֶּה.

בְּכָל פְּעֻלָּה שֶׁל עֲבָרָה שֶׁאָדָם עוֹשֶׂה, הוּא פּוֹגֵם בְּאוֹתוֹ אֲבָר שֶׁהוּא חָטָא בּוֹ (עֵין בְּחַי אָדָם בְּהַקְדָּמָה, וּבִבְנֵי אִישׁ חַי שָׁנָה רִאשׁוֹנָה פְּרִשְׁת וְאַתְחִנֵּן), אֲבָל כְּשֶׁאָדָם פּוֹגֵם בַּקְדֻשָׁת הַבְּרִית הוּא פּוֹגֵם בְּכָלְלוֹת כָּל הָאֲבָרִים (עֵין בְּסֵפֶר קְדֻשַׁת יַעֲקֹב לְרַבִּי יַעֲקֹב אַבּוּחֲצִירָא בְּפָאֵר אֹר הַתְּקוּנָה אוֹת נו, וּבְאֲדַרְת יַעֲקֹב שָׁם) מִפִּינֵן שֶׁהַבְּרִית שֶׁנִּקְרָא 'יְסוּד' (הוֹסְפוֹת לְזֶהֶר שְׁמוֹת דָּף רַעו עֲמוּד א), הוּא הִיסוּד שֶׁל כָּל הַמְּצוֹת וְהָעֵינַיִם. וְכִשְׁהוּא פּוֹגֵם בְּיְסוּד, הוּא פּוֹגֵם בְּכָל הַבְּנִין, וְהוּא קוֹרֵס אֶל עוֹלָם שֶׁל רַע, אֲכֻזְרִיּוֹת וְטֻנְפֹת אֵין סוֹפִית.

לְפָנַי כַּמָּה זְמַן הִתְפָּרַסְס אֵיךְ גְּדוּלֵי הָרוֹצְחִים בְּעוֹלָם הַתְּחִילוֹ בְּמַסַּע הָרִצָּח שְׁלָהֶם, רֹאֵינוּ אוֹתָם וְשֶׁאֵלוּ אוֹתָם, אֵיךְ הִתְחַלְתֶּם לְרִצָּח, מֵהֵיכֵן הַגִּיעָה הַתְּאֻוָּה וְהָרַעִיוֹן לְרִצָּח?

וְכֵלָם עָנוּ וְאָמְרוּ שֶׁכָּל שֶׁהֵם הָיוּ שְׁטוּפִים בְּזִמָּה - כֶּכָּה תְּאוֹת הָרִצָּח שְׁלָהֶם גְּדֻלָּה יוֹתֵר וְיוֹתֵר. [עֲשִׂינוּ עַל זֶה בְּסִיעֵתָא דְשְׁמִיא סְרַט שְׁלָם - סְרַט 'תְּקוּנָה הַבְּרִית', וְהִבְאֵנוּ אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלוֹ שָׁם] וְהָאֲמַת שְׁזָה פְּסוּק מִפְּרָשׁ: "כִּי גֵאֲפוּ וְדָם בִּידֵיהֶן" (יְחֻזְקָאֵל כג, לז). וְהַכֵּלָל הַזֶּה שֶׁקָּבְעוּ חַז"ל שֶׁעֲבָרָה גּוֹרֶרֶת עֲבָרָה (אֲבוֹת פְּרָק ד מְשֻׁנָּה ב) מִתְחַזֵּק וְעוֹלָה בְּכָל תְּאוֹת נְאוּף וְרִצָּח שֶׁהֵם מְבַצְעִים עַד שֶׁהֵם נְהַפְכִים לְהִיּוֹת הַגְּרוּעִים שֶׁבְּעוֹלָם, אֲפֵלוּ יוֹתֵר מִחִיּוֹת הַשְּׂדֵה.

פְּרֻשַׁת שְׁמוֹת

אֲכֻזָּרִיּוֹת הַמִּצְוִים

וְנִרְאָה שְׁגָם הָרַעִיוֹן הַזֶּה מְבֹאָר בַּפְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ. בַּמְדָּרָשׁ (פְּסִיקְתָא זוֹטְרָתָא פְּרֻשַׁת שְׁמוֹת פָּרָק א סִימָן כב) מְבֹאָר שֶׁהַחֲרָטְמִים שֶׁל מִצְוִים רָאוּ שֶׁהוֹלֵךְ לְהוֹלֵד מוֹשִׁיעַן שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְלִהְיוּצִיא אוֹתָם מִמִּצְרַיִם, הֵם יַעֲצוּ לְפָרְעָה לְהַרְגֵּן אֶת כָּל הַתִּינּוּקוֹת שֶׁנּוֹלְדוּ, גַּם מֵעַם יִשְׂרָאֵל וְגַם מֵהָעַם הַמִּצְרִי, כִּי הֵם לֹא יָדְעוּ הִיכָן יוֹלֵד מוֹשִׁיעַן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וּפְרָעָה כִּךְ עָשָׂה, "וַיֵּצֵא פְּרָעָה לְכָל עַמּוֹ לֵאמֹר כָּל הַבֶּן הַיְלֹוד הַיְאֹרָה תִּשְׁלִיכֶהוּ וְכָל הַבַּת תַּחֲיוֹן" - אֶת הַבָּנוֹת הֵם רָצוּ לְשַׁמֵּר לְעַצְמָם, כִּי הֵם רָאוּ שֶׁהִגְזַע שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל הוּא מְשֻׁבָּח וּמְבִיאִים שְׁשָׂה בְּכָרִס אֶחָד (מְכִילְתָא דְרַבִּי יִשְׁמַעְלָל בֵּא - מְסַכְתָּא דְּפִסְחָא פְּרָשָׁה יב), אֲבָל אֶת הַיְלָדִים הַזְּכָרִים צִוּוּ לְהַרְגֵּן. וְאִף אֶחָד מֵהָעַם הַמִּצְרִי לֹא הִתְנַגֵּד לְגִזְרָה הַזֹּאת, כְּלָם הִסְפִּימוּ לְהַקְרִיב אֶת הַיְלָדִים שֶׁלָּהֶם בְּגִלְלַת הַצְּוִי הַמְּפַקֵּק שֶׁל פְּרָעָה. לָאֵן נַעֲלְמוּ הַרְגָּשׁוֹת הָאֲנוּשִׁיִּים? אִיךְ כְּלָם נִהְפְּכוּ לְהִיּוֹת אֲכֻזָּרִים כָּל כֵּךְ אֶפְלוּ עַל הַיְלָדִים שֶׁלָּהֶם?

וְהַתְּשׁוּבָה הַיָּא פְּשׁוּטָה, חַז"ל בַּמְדָּרָשִׁים רַבִּים (פְּסִיקְתָא זוֹטְרָתָא בְּרַאשִׁית פְּרֻשַׁת לָךְ לָךְ פָּרָק יב סִימָן יב, וְעִין בְּמָה שֶׁכָּתַב רַבִּי צְדוּק הַכֹּהֵן מְלוּבָלִין - קַמְץ הַמְּנַחֵה חֶלֶק ב אֹת נט, שֶׁכִּיּוֹן שֶׁהִיָּה מְקוֹם כְּשׁוּף מִמִּילָא הִיָּה מְקוֹם זְמָה, שֶׁזֶה תְּלוּי בְּזָה) גִּלְלוּ לָנוּ אֶת טְמֵאת מִצְרַיִם שֶׁהִיוּ שְׁקוּעִים בְּכָל תַּאֲוֹת זְנוּת שֶׁיְכוּלָה לְהִיּוֹת, יוֹתֵר מִכָּל שְׂאָר הָאֲמוֹת. הַתַּאֲוָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת שֶׁבָּשָׂה לָהֶם אֶת הַדַּעַת וְהַפְּכָה אוֹתָם לְרוֹצְחִים לֹלָא רְגִשֵׁי רַחֲמִים.

לֹא סָתֵם אָמְרוּ חַז"ל (נְדָה דָף יג עַמּוּד א) שֶׁאָדָם שֶׁמוֹצִיא זֶרַע לְבִטְלָה הָרִי הוּא שׁוֹפֵךְ דָּמִים, שֶׁכֵּן בְּזַרְעֵי יֵשׁ אֶת כַּח הַחַיּוֹת לְהַבִּיא אֶתוֹ חַיִּים לְעוֹלָם, וְכִשְׁאָדָם שֶׁטוּף אַחֲרָי זֶה הוּא נִהְפֵּךְ לְהִיּוֹת מִמֶּשׁ שׁוֹפֵךְ דָּמִים, וּמְנוֹאֵף הוּא הוֹפֵךְ לְרוֹצֵחַ.